

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАПОТОЦЬКА ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

УДК 342.951:336.411

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
Кузьменко Оксана Володимирівна,
Національна академія внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративного права і процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Зозуля Ігор Вікторович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

кандидат юридичних наук, професор

Назар Юрій Степанович,

Львівський державний університет внутрішніх справ,
директор Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Захист відбудеться 14 липня 2017 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх
справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «14» червня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Г. Братель

ВСТУП

Актуальність теми. Одним з важливих елементів фінансової діяльності держави є банківська сфера. Роль банківської діяльності держави полягає в тому, що вона охоплює обіг як державних, так і приватних фінансів, що здійснюється за допомогою банків, впливає на стан економіки країни загалом і добробут кожної особи зокрема. Значну роль у процесі створення надійної банківської системи України та здійснення банківської діяльності відіграє Національний банк України (НБУ). Обсяг його повноважень та компетенції як центробанку дає можливість мати діючі важелі впливу в банківських правовідносинах та забезпечувати фінансову стабільність банківської системи, про рівень якої свідчать такі ознаки, як: ефективність розподілу фінансових ресурсів у просторі та часі; можливість вільного здійснення оцінки, котирування, розподілу та управління фінансовими ризиками; здатність виконання найважливіших функцій навіть за умов зовнішніх потрясінь або посилення диспропорцій.

Водночас сьогодні в Україні спостерігається явна нестабільність банківської системи, про що свідчить різке зменшення їх кількості. Так, станом на 1 лютого 2016 року в Україні діяло 116 банків, у тому числі один санаційний банк; 1 березня 2016 р. – 113 банків, у тому числі один санаційний; 1 квітня 2016 р. – 111 банків, у тому числі один санаційний; 1 травня 2016 р. – 109 банків, у тому числі один санаційний; 1 червня 2016 р. – 106 банків; 1 липня 2016 р. – 102 банки; 1 серпня 2016 р. – 101 банк; 1 вересня – 1 грудня 2016 р. – 100 банків; 1 лютого 2017 р. – 99 банків¹. Активи банків України на 1 жовтня 2016 року становили 1,276 трлн грн, загальні активи – 1,603 трлн грн. Рентабельність активів – 1,23 %. Загальний капітал банків становить 151 млрд грн, у тому числі 264,3 млрд грн уставного капіталу. Регулятивний капітал – 141 млрд грн. Рентабельність капіталу – 11,54 %. Доходи банків за 2016 р. становили 166,1 млрд грн, а витрати – 185,03 млрд грн².

На тлі негативних тенденцій у сфері банківської діяльності, можна констатувати втрату довіри населення до банківської системи, що сприяє відтоку грошових активів, а також погіршенню інвестиційного клімату загалом. Так, за результатами проведеного нами анкетування, 68,0 % респондентів зазначили, що не довіряють банкам та зберігають свої заощадження в іноземній валюті вдома.

За таких умов виникає потреба у визначенні місця НБУ в банківській системі України; розкритті структури НБУ; з'ясуванні змісту діяльності Ради НБУ та Правління НБУ; характеристиці елементів адміністративно-правового статусу НБУ; з'ясуванні змісту прав й обов'язків НБУ; визначенні функцій НБУ, правового статусу Голови НБУ як керівника Правління НБУ, засад адміністративної відповідальності НБУ; вивченні міжнародного досвіду адміністративно-правового статусу національних банків, а також розкритті особливостей взаємодії НБУ з органами публічного управління.

¹ Офіційна статистична інформація НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua/>.

² Рейтинг самих надійних банків України в 2017 році. URL: <http://forinsurer.com/rating-banks>.

Вагомий внесок у дослідження завдань, функцій, повноважень НБУ, а також правовідносин у сфері діяльності центрального банку зробили М. М. Агарков, Л. К. Воронова, Д. О. Гетманцев, І. Б. Заверуха, А. М. Екмалян, Л. Г. Єфімова, В. Л. Кротюк, О. М. Олейник, О. П. Орлюк, А. О. Селіванов, Г. А. Тосунян, Г. О. Федоренко та ін.

Окремі аспекти адміністративно-правового забезпечення діяльності банків в Україні, у тому числі НБУ, були предметом дисертаційних досліджень Ю. М. Дмитренко, Н. Е. Златніної, Т. А. Латковської, І. Я. Хитрої та ін.

При підготовці дисертації використано праці дослідників адміністративного права та процесу: В. Б. Авер'янова, С. С. Алексєєва, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, Є. В. Додіна, І. В. Зозулі, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Л. В. Ковалюка, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, В. І. Курила, Д. М. Лук'янця, Т. О. Мацелик, Р. С. Мельник, О. І. Миколенко, Ю. С. Назара, С. В. Тихомирова, В. К. Шкарупи та ін.

Водночас сьогодні адміністративно-правовому статусу НБУ присвячено недостатньо уваги в монографічних дослідженнях, в оприлюднених наукових працях ці питання розглянуто лише фрагментарно. У науці адміністративного права комплексний аналіз адміністративно-правового статусу НБУ залишився поза увагою.

Таким чином, недостатня розробленість на теоретичному рівні цієї проблематики, наявність правових прогалин, а також необхідність проведення комплексного правового дослідження зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до законів України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV, «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III; Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку України 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р.; Постанови Правління Національного банку України «Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2016–2020 роки» від 18 серпня 2015 р. № 541; Пріоритетним напрямом наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженим наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2014–2017 рр., схваленим рішенням Вченої ради академії (протокол № 28 від 29 жовтня 2013 р.). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 27 січня 2015 р. (протокол № 1).

Мета і задачі дослідження. Мета роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу національного та міжнародного законодавства і практики його реалізації визначити правове становище НБУ в банківській системі України, розкрити його внутрішню організаційну структуру, з'ясувати сутність та елементи адміністративно-правового статусу НБУ, а також надати пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення та підвищення ефективності його діяльності.

Для досягнення мети дослідження було поставлено такі *задачі*:

- з'ясувати правове становище НБУ як центрального банку України та особливого центрального органу публічного управління;
- розкрити структуру НБУ;
- визначити повноваження та компетенцію Ради НБУ та Правління НБУ як органів управління НБУ;
- з'ясувати поняття та зміст елементів адміністративно-правового статусу НБУ;
- розкрити систему прав й обов'язків НБУ;
- виокремити функції НБУ;
- виділити права й обов'язки Голови НБУ як керівника Правління НБУ;
- визначити засади адміністративної відповідальності НБУ;
- охарактеризувати міжнародний досвід адміністративно-правового статусу національних банків;
- розкрити особливості взаємодії НБУ з органами публічного управління;
- надати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу НБУ;
- розробити конкретні пропозиції з удосконалення національного законодавства та практичні рекомендації щодо адміністративно-правового статусу НБУ.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають при реалізації НБУ його компетенції та повноважень.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий статус НБУ.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є наукові методи, що використовувалися одночасно з метою забезпечення достовірності знань, вирішення поставлених цілей та завдань й обґрунтованості зроблених висновків і рекомендацій, зокрема: *діалектичний* – для дослідження теоретичних і нормативних положень щодо адміністративно-правового статусу НБУ (розділи 1–3); *класифікації та групування* – для класифікації видів банків та функцій центробанку, виокремлення елементів адміністративно-правового статусу НБУ (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.3); *структурно-функціональний* – для структуризації системи елементів адміністративно-правового статусу НБУ, дослідження особливостей функціонування Ради НБУ та Правління НБУ (підрозділи 2.1, 1.3); *порівняльно-правовий* – для вивчення та порівняння міжнародного досвіду щодо адміністративно-правового статусу центральних банків (підрозділ 3.1); *моделювання* – для вироблення пропозицій стосовно визначення перспектив удосконалення функціонування НБУ (підрозділи 1.2, 3.2); *соціологічний* – для здійснення анкетування громадян та аналізу його результатів (підрозділи 2.2, 2.3, 3.2); *компаративістики* – під час дослідження міжнародного досвіду адміністративно-правового статусу національних банків (підрозділ 3.1); *статистичний* – для аналізу та узагальнення емпіричної інформації, що стосується теми дисертації (підрозділи 1.1, 1.2, розділ 3).

Емпіричну базу дослідження становлять: статистичні дані Ради НБУ, Правління НБУ за 2015–2016 рр.; результати соціологічного опитування громадян

(300 осіб) щодо діяльності та функціонування НБУ; політико-правова публіцистика, довідкові видання та статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за своїм характером і змістом дисертація є однією з перших в Україні праць, яка присвячена комплексному та системному дослідженню питання адміністративно-правового статусу НБУ. Конкретний внесок в наукове розроблення положень адміністративно-правового статусу НБУ полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни й мають теоретичне та практичне застосування, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано необхідність доповнення банківської системи України такими елементами, як: Фонд гарантування вкладів (обов'язковий елемент); підприємства та служби, що забезпечують інформаційне, методичне, наукове, кадрове, комунікаційне обслуговування банків (допоміжний елемент);

- запропоновано класифікацію функцій НБУ залежно від: 1) поставленої мети: основні; супутні; 2) середовища їх реалізації: внутрішні; зовнішні; 3) спрямування: організаційні; контрольно-наглядові; фінансово-економічні; реєстраційні; регулюючі; 4) ролі в банківській системі: власні; кореспондуючі;

- аргументовано необхідність прийняття норми, яка визначатиме підстави адміністративної відповідальності НБУ;

- сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, зокрема, до законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», Кодексу України про адміністративні правопорушення;

удосконалено:

- поняття «банк» – це конструктивний елемент банківської системи держави, що має статус юридичної особи, діє на підставі банківської ліцензії з метою надання банківських послуг, здійснення інших фінансових операцій відповідно до статуту; «адміністративно-правовий статус НБУ» – це система прав, обов'язків, які реалізуються шляхом виконання повноважень у межах визначеної компетенції, що встановлена нормами національного та міжнародного законодавства й спрямована на виконання його завдань та функцій; «адміністративна відповідальність, що застосовується до НБУ» – це застосування до НБУ як особливого суб'єкта публічного права, що своїми діями чи бездіяльністю вчинив адміністративне правопорушення, яке доведено та визнано на підставі рішення суду, адміністративних санкцій, що спричиняють обтяжливі наслідки майнового та організаційного (правообмежувального) характеру;

- теоретичні підходи щодо переваг діяльності комітетів у Правлінні НБУ;

- наукові положення щодо визначення видів правового статусу НБУ: конституційно-правовий, цивільно-правовий, фінансово-правовий, адміністративно-правовий;

- виокремлення особливостей функціонування Ради НБУ та Правління НБУ;

дістало подальший розвиток:

– теоретичні положення щодо визначення місця НБУ в банківській системі України;

– наукові обґрунтування щодо визначення особливостей взаємодії НБУ з Верховною Радою України (профільним Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності), Президентом України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в процесі здійснення нормативно-правового регулювання, валютного регулювання, грошово-кредитної політики, фінансової політики тощо;

– визначення прав та обов'язків НБУ як центрального банку країни, державного регулятора та уповноваженої державної установи;

– вивчення міжнародного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання національних банків, пропозиції стосовно імплементації в національне законодавство окремих положень їх діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції впроваджені та використовуються в:

– *законодавчій роботі* – під час підготовки проектів законодавчих актів України, якими урегульовується діяльність НБУ (акт Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності від 13 квітня 2017 р.);

– *практичній діяльності* – у процесі удосконалення функціонування НБУ як державного регулятора (акт АБ «Укргазбанк» від 10 березня 2017 р.);

– *освітньому процесі* – під час викладання дисциплін «Адміністративне право», «Банківське право України», «Фінансове право України», «Основи ринкової економіки» (акти Державного навчального закладу післядипломної освіти «Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму» від 25 квітня 2017 р. та Національної академії внутрішніх справ від 16 березня 2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки оприлюднено на науково-практичних конференціях та круглих столах: «Новітні тенденції сучасної юридичної науки» (м. Київ, 2–3 грудня 2016 р.); «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Київ, 3–4 березня 2017 р.); «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Київ, 10–11 березня 2017 р.); «Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 р.); «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 30 березня 2017 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено в дванадцяти наукових статтях, з яких шість – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у

міжнародному науково-практичному журналі «Legea si Viata» (Республіка Молдова), п'ять тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (229 найменувань – на 20 сторінках) та п'яти додатків – на 13 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 238 сторінок, із них основний обсяг тексту – 205 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; охарактеризовано мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про їх апробацію і впровадження, а також щодо кількості публікацій.

Розділ 1 «Національний банк України як об'єкт адміністративно-правового дослідження» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Місце Національного банку України в банківській системі України»* розглянуто поняття та ознаки банку, види банків. Констатовано, що банк є конструктивним елементом банківської системи держави, який діє на підставі банківської ліцензії з метою надання банківських послуг, здійснення інших фінансових операцій відповідно до статуту.

Розкрито значення НБУ в банківській системі України, яке полягає в такому: 1) діяльність має ознаки імперативу стосовно до інших банків, а також філій іноземних банків, що створені й діють на території України; 2) НБУ й інші банки, а також філії іноземних банків, що створені й діють на території України, перебувають між собою в субординаційних відносинах; 3) банківська система України має вигляд трапеції, що виражається в чіткій ієрархії НБУ та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені й діють на території України; 4) НБУ є центральним банком, Правління якого несе колегіальну відповідальність за діяльність НБУ в межах компетенції членів Правління. Голова НБУ несе відповідальність за діяльність НБУ перед Президентом України та Верховною Радою України; 5) характеристика завдань, функцій та повноважень дають можливість стверджувати, що НБУ є контрольно-наглядовим органом у банківській системі та системі державного управління.

Зазначено, що місце НБУ як особливого органу публічного управління слід розкривати через зміст таких характеристик: 1) спосіб створення; 2) здійснення діяльності від імені і в інтересах держави; 3) наділення особливими державно-владними повноваженнями (нормотворчими, контрольно-наглядовими, застосування заходів адміністративного примусу); 4) взаємодія з іншими органами публічної влади; 5) організаційна структура апарату; 6) територіальні межі діяльності; 7) правова засада діяльності; 8) наявність державної символіки в зовнішніх атрибутах.

У підрозділі 1.2 «Структура Національного банку України» зазначено, що структура НБУ є цілісною системою елементів, які взаємодіють між собою, перебуваючи в постійному взаємозв'язку, і при реалізації своїх функцій кожен окремо та всі разом приводять систему в дію, тобто забезпечують її належне функціонування.

Аргументовано, що структура НБУ побудована з урахуванням таких принципів: централізації з вертикальним підпорядкуванням, системності, повноти та достатності функціонування структурних елементів, територіальності, функціональності, незалежності, ієрархічності, векторності.

Визначено, що структура НБУ складається з п'яти рівнів: перший – Апарат управління НБУ (Рада НБУ та Правління НБУ); другий – Центральний апарат НБУ (департаменти, управління, самотійні відділи); третій – відокремлені елементи (відомча охорона, Банкотно-монетний двір, Фабрика банкотного паперу НБУ, Центральна бібліотека НБУ, Навчальний центр НБУ, Центр наукових досліджень НБУ, Управління організації будівництва і реконструкції НБУ); четвертий – самотійні структурні одиниці НБУ (Операційне управління; Центральне сховище; Державна скарбниця України; Центральна розрахункова палата НБУ; Господарсько-експлуатаційне управління НБУ; Група управління проектами міжнародних кредитних ліній; філії НБУ); п'ятий – система навчальних закладів НБУ.

У підрозділі 1.3 «Рада Національного банку України та Правління Національного банку України як органи управління Національного банку України» визначено структуру, завдання та повноваження Ради НБУ й Правління НБУ.

Розкрито види й повноваження консультативно-дорадчих та робочих органів, які створені Радою НБУ: Громадська колегія Ради НБУ, Аудиторський комітет Ради НБУ, Вища експертна рада при Раді НБУ, що дало можливість визначити такі особливості функціонування Ради НБУ: 1) є розпорядчим органом; 2) самотійно виконує свої функції; 3) очолює Голова, якого обирають на засіданні Ради НБУ її члени; 4) до її складу входить вісім осіб (чотири призначає Президент України, чотири – Верховна Рада України); 5) робочі органи, які створені в структурі Ради НБУ, виконують консультативно-дорадчу функцію.

У результаті аналізу нормативно-правових актів, які визначають спрямованість діяльності членів Правління НБУ, пропонуємо виокремити вектори управління Правлінням НБУ, які розподілено між членами Правління НБУ: 1) відповідальний за пруденційний нагляд, фінансовий моніторинг та ризик-менеджмент; 2) відповідальний за монетарну політику, фінансову стабільність та статистику банківської системи; 3) відповідальний за організацію готівкового та безготівкового обігу; 4) відповідальний за фінанси, стратегію реформування банківської системи й трансформацію регулятора; 5) відповідальний за операції на ринках (валютному та ресурсному).

Зазначено, що в Правлінні НБУ функціонують спеціально створені дорадчі органи – комітети, які, залежно від напрямів реалізації політики Правління, поділяються таким чином: рівень Policy making – Комітет з монетарної політики; Комітет з фінансової стабільності; рівень Policy Execution – Кредитний комітет;

Комітет з управління активами та пасивами; Комітет з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем; рівень Support – Комітет з конкурсних торгів; Комітет з управління змінами; Бюджетний комітет; Комітет з управління операційними ризиками та безперервністю діяльності.

З'ясовано, такі особливості функціонування Правління НБУ: 1) виконавчий орган НБУ; 2) підзвітний Раді НБУ; 3) очолює Голова НБУ; 4) до його складу входить шість осіб; 5) робочі органи, які створено в структурі Ради НБУ, виконують дорадчу функцію.

Розділ 2 «Структура адміністративно-правового статусу Національного банку України» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та елементи адміністративно-правового статусу Національного банку України»* визначено й розкрито поняття та елементи адміністративно-правового статусу НБУ.

Досліджено види правового статусу НБУ, зокрема, конституційно-правовий статус полягає в тому, що НБУ є суб'єктом конституційних правовідносин та виконує функції щодо забезпечення стабільності грошової одиниці, розроблення засад кредитної політики, організації контролю та нагляду за її проведенням; цивільно-правовий статус НБУ визначає його як суб'єкта, що пройшов процедуру державної реєстрації та отримав статус юридичної особи публічного права й здійснює відповідні фінансові операції як безоплатно, так і за плату; фінансово-правовий статус НБУ виявляється в тому, що НБУ є суб'єктом бюджетних відносин, які виникають між ним та суб'єктами публічної адміністрації щодо розміщення бюджетних коштів, наповнення Державного бюджету, а також виконання функції, спрямованої на забезпечення грошово-валютної політики та стабілізації національної валюти.

Визначено, що адміністративно-правовий статус НБУ – це система прав, обов'язків, які виражаються через систему повноважень та реалізуються в межах визначеної компетенції, що встановлена нормами національного й міжнародного законодавства та спрямована на виконання його завдань і функцій.

Запропоновано поділяти елементи адміністративно-правового статусу НБУ на: 1) організаційні – мета створення, організаційна структура, принципи, завдання, напрями діяльності, порядок створення, реорганізації та ліквідації, наявність структурних утворень; 2) змістовні – права, обов'язки, юридична відповідальність.

У підрозділі 2.2 *«Права й обов'язки Національного банку України»* аргументовано, що реалізація повноважень НБУ здійснюється шляхом виконання обов'язків та прав, якими його наділено. Права й обов'язки перебувають у постійному взаємозв'язку і взаємообумовлюють одне одного. При характеристиці прав та обов'язків НБУ первинність належить обов'язкам, що становлять сукупність вимог і завдань, які покладено на НБУ в процесі здійснення своєї діяльності. При цьому зміст компетенції НБУ визначається функціями, які покладено на нього.

Визначено, що компетенція НБУ – це система взаємообумовлених елементів (цілі, завдання, функції, повноваження, правові форми і методи діяльності), що визначають специфіку та особливості його діяльності, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом забезпечення фінансової стабільності, у тому числі стабільності банківської системи загалом. Водночас повноваженнями НБУ є система прав та обов'язків як центрального банку країни та як особливого центрального органу державного управління, наданих державою з метою забезпечення стабільності грошової одиниці України та її банківської системи, захисту інтересів вкладників і кредиторів.

Розкрито права та обов'язки НБУ як центрального банку України, як регулятора та уповноваженої державної установи.

У підрозділі 2.3 «Функції Національного банку України» розкрито поняття, зміст та види функцій НБУ.

На підставі аналізу законодавчо закріплених функцій НБУ аргументовано, що до основних функцій, крім функції забезпечення стабільності грошової одиниці України, належать: визначення та проведення грошово-кредитної політики; монопольне здійснення емісії національної валюти України та організація готівкового грошового обігу; здійснення банківського регулювання та нагляду на індивідуальній і консолідованій основі.

Запропоновано класифікувати функції НБУ залежно від: 1) поставленої мети: а) основні; б) супутні; 2) середовища їх реалізації: а) внутрішні – функціонування в середині країни; б) зовнішні – представництво на міжнародному рівні в Міжнародному валютному фонді, Світовому банку, Банку міжнародних розрахунків тощо; 3) спрямування: а) організаційні; б) контрольно-наглядові; в) фінансово-економічні; г) реєстраційні; д) регулюючі; 4) ролі в банківській системі: а) власні; б) кореспондуючі. Розкрито сутність цих класифікаційних груп функцій НБУ. Аргументовано необхідність внесення змін до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Національний банк України».

У підрозділі 2.4 «Голова Національного банку України як керівник Правління Національного банку України» визначено адміністративно-правовий статус Голови центробанку України, розкрито його повноваження та компетенцію.

Досліджено сутність та особливості правового статусу Голови НБУ. Визначено ознаки, що характеризують Голову НБУ як керівника: 1) юридично наділений офіційними правами й обов'язками, а також представляє групу (колектив) в інших організаціях; 2) наділений системою офіційно встановлених санкцій, використовуючи які, може впливати на підлеглих; 3) здійснює представництво в зовнішній сфері відносин; 4) несе юридичну відповідальність перед законом за свої дії та дії своїх підлеглих; 5) пов'язаний з усією системою суспільних відносин, оскільки керівництво є елементом макросередовища; 6) враховує та оцінює як кількісні, так і якісні показники; 7) є категоричним, не вибачає помилок ні собі, ні іншим; 8) намагається створити собі хороший імідж, хоча це в принципі неможливо через конфліктну природу стосунків між ним і підлеглими; 9) керівництво є об'єктивна обставина.

Наведено такі особливості адміністративно-правового статусу Голови НБУ: 1) має право вирішального голосу в разі рівного розподілу голосів членів Правління НБУ під час прийняття рішень; 2) може брати участь у засіданнях Кабінету Міністрів України з правом дорадчого голосу; 3) має право ініціювати проведення позапланового внутрішнього аудиту у структурних підрозділах НБУ; 4) очолює Правління НБУ; 5) несе відповідальність за діяльність НБУ перед Президентом України та Верховною Радою України.

У підрозділі 2.5 «Відповідальність Національного банку України» розкрито підстави притягнення НБУ до адміністративної відповідальності.

Констатовано, що припис – ч. 2 ст. 15 Закону України «Про Національний банк України», яким визначено, що Голова НБУ несе одноособову відповідальність за діяльність НБУ перед Президентом та Верховною Радою України, не має механізмів реалізації, оскільки, по-перше, ст. 85, 106 Конституції України не передбачають повноважень Верховної Ради України та Президента України щодо здійснення контролю за діяльністю центробанку, по-друге, серед підстав звільнення з посади Голови НБУ, які чітко визначені в ч. 8 ст. 18 Закону України «Про Національний банк України», відсутні ті, що пов'язані з негативною оцінкою роботи Нацбанку.

Аргументовано доцільність доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення ст. 163-15 «Бездіяльність Національного банку України». Даною нормою запропоновано визначити настання адміністративної відповідальності НБУ за порушення строків проведення інспекційної планової перевірки інших банків відповідно до «Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок», невжиття своєчасних профілактичних дій та неприйняття своєчасного рішення про застосування заходу впливу стосовно банків, що спричинило їх банкрутство, та передбачити санкції за вчинення зазначених протиправних діянь.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу Національного банку України» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Міжнародний досвід адміністративно-правового статусу національних банків» досліджено особливості адміністративно-правового статусу центральних банків таких країн, як: Республіка Польща, Республіка Італія, Республіка Латвія, Республіка Словаччина, Республіка Білорусь, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Велика Британія (зокрема Англія).

Акцентовано увагу на тому, що розмір статутного капіталу національних банків зазначених країн у десятки, а то і в сотні разів більший за статутний капітал НБУ (10 млн грн), наприклад, статутний капітал Національного банку Польщі становить 1,5 млрд дол. США; Республіки Білорусь – приблизно 12 млн 100 тис. дол. США; Федеративної Республіки Німеччина – 2,5 млрд євро.

Зазначено величини облікових ставок, які встановлює Національний банк Польщі: ставка рефінансування – 3,5 %; ставка по переуступці – 1,75 %; ломбардна ставка – 2,5 %; базова ставка – 1,5 %. Станом на 2 лютого 2017 р. облікову ставку Німецького Бундесбанку встановлено на рівні 2,0 %. Водночас облікова ставка НБУ на 26 січня 2017 р. становить 14,0 % річних, а 2015 р.

дорівнювала 22,0 %; розмір ломбардної ставки НБУ протягом лише 2016 р. коливався від 24,0 % (січень 2016 р.) до 16,0 % (жовтень 2016 р.)³.

Визначено, що в Республіці Білорусь та Республіці Латвія президент країни самостійно визначає аудиторську організацію для проведення аудиту діяльності центробанку. Водночас ні в ст. 106 Конституції України, ні в Законі України «Про Національний банк України» немає норми, яка б уповноважувала Президента України чи Верховну Раду України призначати аудиторську фірму з метою проведення незалежного аудиту НБУ. Навпаки, ч. 2 ст. 70 Закону України «Про Національний банк України» чітко визначено, що Рада НБУ затверджує аудиторську фірму для перевірки річної фінансової звітності Національного банку. Таким чином, НБУ самостійно обирає того, хто буде проводити аудит. Зазначена норма унеможливорює прозорість отриманих результатів та об'єктивність результативності діяльності НБУ й призводить до корупційних ризиків (реальний конфлікт інтересів).

Інноваційним убачається досвід Центрального банку Англії щодо законодавчого визначання та введення в обіг криптовалюти. Водночас позитивним є існування в Англії Банківського кодексу, що має назву «fair banking practices manual» («кодекс банківської честі»). Він встановлює мінімальні стандарти добросовісної банківської практики у стосунках з клієнтами.

На основі вивчення досвіду Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Латвія, Республіки Словаччина визначено одну з головних функцій центробанку – сприяння забезпеченню більш повної зайнятості населення.

Запропоновано використати досвід Республіки Білорусь щодо розширення функцій НБУ, а саме: провести моніторинг організацій, заснований на здійсненні регулярних опитувань, для виявлення тенденцій економічних процесів, їх аналізу у взаємодії з інструментами грошово-кредитної політики; здійснити, відповідно до законодавчих актів, регулювання лізингової діяльності та контролю за дотриманням законодавства про лізингову діяльність; організувати роботу щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення.

У підрозділі 3.2 «Особливості взаємодії Національного банку України з органами публічного управління» розкрито сутність та особливості взаємодії Національного банку України з Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України; Міністерством юстиції України; Державною казначейською службою України; Державною службою фінансового моніторингу України; Державною фіскальною службою України; Державною службою статистики України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Визначено такі особливості взаємодії НБУ з іншими органами державної влади: 1) здійснюється шляхом реалізації горизонтальних правовідносин, тобто

³ Облікова ставка Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647.

відсутня функціональна залежність НБУ від Президента України та інших органів; 2) усі суб'єкти взаємодії об'єднані єдиною метою – виконання державної політики у сфері грошового обігу, валютного регулювання, забезпечення фінансової стабільності в державі; 3) здійснюється за різними напрямками: нормативно-правове регулювання, валютне регулювання, грошово-кредитна політика, фінансова політика тощо; 4) відбувається як на національному, так і міжнародному рівні, у своїй діяльності керується нормами національного та міжнародного законодавства; 5) може мати як характер співпраці, координації, так і контрольно-наглядовий.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає в комплексному та правовому аналізі адміністративно-правового статусу НБУ та виокремленні на цій основі відповідних теоретичних новел і практичних рекомендацій щодо вдосконалення положень низки нормативно-правових актів та відповідної правозастосовної практики. Найбільш важливими є такі:

1. Визначено природу НБУ: 1) є органом, який створює глава держави та парламент, його діяльність урегульовується спеціальним персоніфікованим нормативно-правовим актом – Законом України «Про Національний банк України»; 2) є постійно діючим органом публічного управління, який створюється без обмеження строку дії для виконання головних завдань держави; 3) є колегіальним органом, в якому рішення приймаються після обговорення шляхом голосування (простою чи кваліфікованою більшістю голосів Ради НБУ чи Правління НБУ); 4) здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими групами, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними й фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів НБУ та економічних нормативів; 5) є органом публічного управління, що здійснює контрольно-наглядову діяльність.

2. Визначено такі переваги функціонування комітетів у структурі Правління НБУ: 1) робота комітетів забезпечує комунікацію між її членами, пришвидшує та стимулює процес обміну інформацією між функціональними підрозділами; 2) робота в комітетах є «вертикальною», тобто пов'язує ланку прийняття рішень з експертами та виконавцями; 3) робота в комітеті дозволяє функціональним підрозділам (департаментам, управлінням, відділам) синхронізуватися та знайти спільну позицію для подальшої співпраці й прийняття рішення; 4) кожен комітет відповідає за певний напрям роботи Правління НБУ, що дає можливість більш ефективніше та результативніше вирішити поставлене завдання; 5) виконання певним комітетом свого конкретного завдання дасть можливість чітко зрозуміти, хто є відповідальною особою, що унеможливить уникнення відповідальності за невиконання чи неналежне виконання особою (особами) свого завдання.

3. Особливості адміністративно-правового статусу центрального банку України полягають у тому, що НБУ: 1) має право видавати обов'язкові для виконання правові приписи, які оформлюються у вигляді постанов Правління НБУ та рішень Ради НБУ, що підлягають реєстрації в Міністерстві юстиції України; 2) має свою розгалужену систему банківського нагляду, кожний з ланцюгів якого виконує певні законодавчо визначені обов'язки; 3) здійснює реєстраційну діяльність, зокрема, реєструє банк або відмовляє в реєстрації, надає позитивний висновок щодо доцільності створення державного банку тощо; 4) здійснює контрольно-наглядову функцію за діяльністю комерційних банків (проводить різні види перевірок відповідно до чинного законодавства); 5) має право застосовувати заходи адміністративного примусу, зокрема, заходи адміністративного попередження, накладення адміністративних санкцій; 6) його державно-владні повноваження поширюються на всю банківську систему (відносини між даним суб'єктом та іншими органами публічного адміністрування будуються на основі підпорядкування, тобто за вертикаллю); 7) НБУ може бути стороною в адміністративному судочинстві; 8) публічно-правове призначення НБУ реалізується через функції регулювання діяльності грошово-кредитної системи, ліцензування банківської діяльності, встановлення економічних нормативів, нормотворчості, контролю та нагляду за дотриманням банківського законодавства; 9) нормативно встановлені права та обов'язки.

4. Стверджується, що функціями НБУ є всі його види діяльності, які він здійснює на будь-якому етапі свого функціонування з метою досягнення та підтримання цінової стабільності в державі, у тому числі стабільності банківської системи. Функції НБУ: 1) визначають спрямованість та види діяльності НБУ; 2) обумовлені особливими завданнями НБУ; 3) визначають роль та значення НБУ в банківській системі; 4) у них виражається владно-організаційний вплив НБУ як особливого суб'єкта в публічному управлінні та в банківській системі.

5. Зазначено головні принципи діяльності Голови НБУ: 1) інтерналізації; 2) фідучіарний; 3) правової регламентації управління; 4) орієнтації до розвитку; 5) системності управління; 6) орієнтації банківської системи на інноваційний шлях розвитку; 7) єдності теорії і практики управління; 8) централізації управління.

6. Сформульовано низку пропозицій щодо використання позитивного зарубіжного досвіду. Зокрема, наголошується на доцільності запровадження в Україні практики Республіки Білорусь та Республіки Латвія, у яких президент країни самостійно визначає аудиторську організацію для проведення аудиту діяльності центробанку. Інноваційним вбачається досвід Центрального банку Англії щодо законодавчого визначання та введення в обіг криптовалюти та Банківського кодексу, який має назву «fair banking practices manual» («кодекс банківської честі»). Він визначає мінімальні стандарти добросовісної банківської практики у стосунках з клієнтами. За результатами вивчення досвіду Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Латвія, Республіки Словаччина, визначено одну з головних функцій центробанку – сприяння забезпеченню більш повної зайнятості населення.

7. Взаємодія Національного банку України – це законодавчо регламентований порядок співпраці Національного банку України з Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, яка здійснюється з метою найбільш ефективного виконання державної політики у сфері грошового обігу, валютного регулювання, забезпечення фінансової стабільності в державі.

8. Встановлено, що рівень довіри населення до банківської системи є критично низьким. Так, за результати проведеного анкетування, лише 9,0 % опитаних зазначили, що довіряють банкам та зберігають свої заощадження на банківських картках та на рахунках банків; близько 70,0 % – зберігають свої заощадження в іноземній валюті, що відчутно послаблює фінансову стабільність національної валюти та незалежність банківської системи загалом.

9. Запропоновано внести зміни та доповнення до:

– Закону України «Про банки і банківську діяльність»: доповнити ч. 1 ст. 4 після слів «та інших законів України» словами «а також Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» та ч. 2 таким змістом: «Підприємства та служби, що забезпечують інформаційне, методичне, наукове, кадрове, комунікаційне обслуговування банків, є допоміжними елементами банківської системи»;

– Закону України «Про Національний банк України»: ч. 1 ст. 6 викласти в такій редакції: «Відповідно до Конституції України, основними функціями Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України; визначення та проведення грошово-кредитної політики; монопольне здійснення емісії національної валюти України та організація готівкового грошового обігу; здійснення банківського регулювання та нагляду на індивідуальній і консолідованій основі»; доповнити ст. 9 п. 14-1 таким змістом: «надає рекомендації Правлінню Національного банку України щодо проведення грошово-кредитної політики» та п. 15: «встановлює інфляційні цілі, які вимірюються індексом споживчих цін»;

– Кодексу України про адміністративні правопорушення: доповнити ст. 163-15 «Бездіяльність Національного банку України» таким змістом:

порушення строків проведення інспекційної планової перевірки Національним банком України інших банків відповідно до «Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок», – тягнуть за собою накладення штрафу від однієї до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невжиття своєчасних профілактичних дій, неприйняття своєчасно рішення про застосування заходів впливу Національним банком України стосовно банків, що спричинило їх банкрутство, – тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Запотоцька О.В. Щодо питання адміністративної відповідальності Національного банку України / Прикарпатський юридичний вісник. 2015. №3. Т. 3. С. 98-102.
2. Запотоцька О.В. Правління Національного банку України як орган управління Національного банку України // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 6. С. 79–83.
3. Запотоцька О.В. Рада Національного банку України як орган управління Національного банку України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 24. С. 134–141.
4. Запотоцька О.В. Адміністративно-правовий статус центробанків: міжнародний аспект // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. №1 (13). С. 314-324.
5. Запотоцька О.В. Структура Національного банку України // Право і суспільство. 2017. № 1. Ч. 2. С. 154–159.
6. Запотоцкая Е. В. Права и обязанности Национального банка Украины // *Legea și viața*. 2017. № 3/2. С. 68–72.
7. Запотоцька О.В. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу Національного банку України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. № 42. С. 166–170.
8. Запотоцька О.В. Аналіз теоретичних точок зору щодо відповідальності юридичних осіб у публічному праві // Новітні тенденції сучасної юридичної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2–3 груд. 2016 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2016. С. 115–117.
9. Запотоцька О.В. Особливості взаємодії Національного банку України з державними колегіальними органами // Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 3–4 берез. 2017 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. С. 71–74.
10. Запотоцька О.В. Правове положення центрального банку Федеративної Республіки Німеччина: порівняльно-правовий аспект // Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10–11 берез. 2017 р.). Київ: Центр правових наукових досліджень, 2017. С. 61–64.
11. Запотоцька О.В. Поняття та особливості взаємодії Національного банку України та інших публічних органів // Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 24 берез. 2017 р.). Кривий Ріг: ДЮІ, 2017. С. 66-69.
12. Запотоцька О.В. Поняття «повноваження» та «компетенція» Національного банку України як органу публічного управління // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Одеса, 30 берез. 2017 р.). Одеса: Одес. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 65-67.

АНОТАЦІЯ

Запотоцька О. В. Адміністративно-правовий статус Національного банку України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2017.

У дисертації здійснено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового статусу НБУ. Визначено правове становище НБУ як центробанку та як особливого органу публічного управління.

Розкрито поняття та елементи адміністративно-правового статусу НБУ, розглянуто його організаційну структуру. Визначено права та обов'язки НБУ, розглянуто його функції, а також повноваження й компетенцію Голови НБУ як керівника Правління НБУ та визначено основи адміністративної відповідальності НБУ.

Проаналізовано міжнародний досвід щодо адміністративно-правового статусу національних банків, розкрито особливості взаємодії НБУ з органами публічного управління.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, банківська система, Національний банк України, публічне управління, Правління Національного банку України, Рада Національного банку України, центральний банк.

АННОТАЦИЯ

Запотоцкая Е. В. Административно-правовой статус Национального банка Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2017.

Работа посвящена исследованию административно-правового статуса Национального банка Украины.

Определена природа Национального банка Украины: 1) является органом, который создают высший орган и глава государства, при этом его деятельность регулируется специальным персонифицированным нормативно-правовым актом – Законом Украины «О Национальном банке Украины»; 2) выступает постоянно действующим органом государственного управления, создается без ограничения срока действия для выполнения основных задач государства; 3) является коллегиальным органом, в котором решения принимаются после обсуждения путем голосования (простым или квалифицированным большинством голосов Совета НБУ или Правления НБУ); 4) осуществляет постоянный надзор за соблюдением банками, их подразделениями, аффилированными лицами банков на территории Украины и за рубежом, банковскими группами, представительствами и филиалами иностранных банков в Украине, а также другими юридическими и физическими лицами банковского законодательства, нормативно-правовых актов

НБУ и экономических нормативов; 5) является органом государственного управления, осуществляющим контрольно-надзорную деятельность, выступает субъектом законодательного урегулирования.

Названы особенности административно-правового статуса НБУ: 1) вправе издавать обязательные для исполнения правовые предписания, которые оформляются в виде постановлений Правления НБУ и Решений Совета НБУ, подлежащих регистрации в Министерстве юстиции Украины; 2) имеет свою разветвленную систему банковского надзора, каждое направление которого выполняет законодательно определенные обязанности; 3) осуществляет регистрационную деятельность, в частности, регистрирует банк или отказывает в регистрации, дает положительное заключение о целесообразности создания государственного банка и т. п.; 4) осуществляет контрольно-надзорную деятельность за деятельностью коммерческих банков; 5) вправе применять меры административного принуждения, в частности, наложения административных санкций; 6) его государственно-властные полномочия распространяются на всю банковскую систему. Отношения между данным субъектом и другими органами публичного администрирования строятся на основе подчинения, т. е. по вертикали; 7) НБУ может быть стороной в административном судопроизводстве; 8) публично-правовое назначение НБУ реализуется через функции регулирования деятельности денежно-кредитной системы, лицензирование банковской деятельности, установление экономических нормативов, нормотворчества, контроля и надзора за соблюдением банковского законодательства; 9) предусматривает законодательное декларирование прав и обязанностей.

Указано, что функциями НБУ являются все его виды деятельности, которые он осуществляет на любом этапе своего функционирования с целью достижения и поддержания ценовой стабильности в государстве, в том числе стабильности банковской системы. Функции НБУ определяют направление и виды деятельности НБУ; обусловлены особыми задачами НБУ; определяют роль и значение НБУ в банковской системе; в них выражается властно-организационное воздействие НБУ как особого субъекта в государственном управлении и в банковской системе.

На основании изучения международного опыта сформулировано ряд предложений относительно заимствования положительного опыта и внедрения его в Украине. В частности, предложено перенять опыт Республики Беларусь и Республики Латвия, в которых президент страны самостоятельно определяет аудиторскую организацию для проведения аудита деятельности центробанка. Инновационным является опыт Центрального банка Англии по законодательному определению и введению в оборот криптовалюты. Вместе с тем, положительным есть существование в Англии Банковского кодекса, определяющего минимальные стандарты добросовестной банковской практики в отношениях с клиентами. По результатам изучения опыта Федеративной Республики Германия, Республики Латвия, Республики Словакия, определено одну с основных функций центробанка – содействие обеспечению более полной занятости населения.

Предложено под взаимодействием НБУ понимать законодательно регламентированный порядок сотрудничества НБУ с Верховной Радой Украины, Президентом Украины, Кабинетом Министров Украины, центральными и местными органами исполнительной власти и органами местного самоуправления, осуществляемого с целью наиболее эффективного выполнения государственной политики в сфере денежного обращения, валютного регулирования, обеспечения финансовой стабильности в государстве.

Ключевые слова: административно-правовой статус, банковская система, Национальный банк Украины, публичное управление, Правления Национального банка Украины, Совет Национального банка Украины, центральный банк.

SUMMARY

Zapototska O. V. Administrative and legal status of the National Bank of Ukraine. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of sciences in specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Finance Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2017.

The thesis presents a comprehensive and systematic study of administrative and legal status of the NBU. Determined the legal status of the National Bank as the central bank and as a special body of public administration.

The concept and elements of the administrative and legal status of the NBU, NBU considers organizational structure. Defined rights and obligations of the NBU, NBU considers the functions and powers and competence of the NBU as head of the National Bank of Ukraine and determined the foundations administrative responsibility NBU.

Analyzed international experience in administrative and legal status of national banks, and the NBU peculiarities of interaction with the public administration.

Keywords: administrative and legal status; banking system; The National Bank of Ukraine; public administration; Board of the National Bank of Ukraine; Council of the National Bank of Ukraine; the central bank.